Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Lausuntopyyntö 24.11.2022

Kuntaliiton lausunto työ- ja elinkeinoministeriön valiokunnalle antamaan vastineeseen

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto työ- ja elinkeinoministeriön valiokunnalle antamaan vastineeseen.

Palkkatuki on vaikuttava työkalu vain oikein kohdennettuna ja oikein käytettynä. Vaikka esityksen tavoitteet ovat hyviä ja kannatettavia, eivät hallituksen esityksen keinot tue tavoitteiden toteutumista.

Palkkatuki on merkittävä työllisyyttä edistävä työväline. Me Kuntaliitossa pidämme tärkeänä, että vuoden 2025 alussa TE-palveluiden siirtyessä kunnille, myös kunnilla on käytössään toimivat palvelut työllisyyden edistämiseksi.

Esityksellä on huomattavia vaikutuksia kuntiin, sillä kunnat ja kolmas sektori ovat heikossa työmarkkina-asemassa olevien merkittävä työllistäjiä.

Vastineessa todetaan, että uudistuksen tavoitteita pidettiin yleisesti hyvinä ja perusteltuina työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan saapuneissa lausunnoissa.Lausuntoportaali.fi-palveluun tuli 124 lausuntoa, joissa kiinnitettiin huomiota ja jopa kritisoitiin esityksen useita kohtia. Perusteluissa ei ole huomioitu lausunnoissa annettua palautetta.

Esityksen vaikutusten arviointia ei ole sivuttu esityksen perusteluissa eikä vastineessa, vaikka Kuntaliitto nosti sen esiin lausuntopalvelu.fi-portaaliin sekä työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan toimitetuissa lausunnoissa. Hallituksen esityksessäkin todetaan, että vaikuttavuusarvioihin kohdistuu merkittäviä epävarmuuksia. Ehdotettu uudistus koostuu lukuisista eri tavoin vaikuttavista elementeistä, ja osin muutosten vaikutukset risteävät muiden uudistuksen osa-alueiden kanssa, mikä vaikeuttaa uudistuksen kokonaisvaikutusten arviointia. Lisäksi vaikutusarviointiin liittyy merkittäviä epävarmuuksia kunkin osa-alueen osalta.

Lausuntopalautteen yhtenä toiveena oli, että hallituksen esityksen yhteydessä muutettaisiin palkkatuetun työn työttömyyspäivärahan työssäoloehdon kertymää nykyisestä 75 prosentista 100 prosenttiin. Lausuntopalautteen

CC BY

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

perustelujen mukaan kuvatulla ehdotuksella olisi laaja-alaisia vaikutuksia ja sen valmistelu tulisi tehdä huolella. Hallituksen esityksen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2023, jolloin se tulisi ehtiä käsitellä syysistuntokaudella 2022. Ministeriön mukaan esityksen tavoiteaikataulu ei mahdollista uusien laaja-mittaisten sisältöjen tuomista osaksi hallituksen esitystä. Epäselväksi jää, missä esityksessä ja milloin edellä mainittu asia voitaisiin ottaa käsittelyyn ja korjata. Tämän esityksen yhtenä tavoitteena oli nimenomaan yksinkertaistaa palkkatukijärjestelmää ja vähentää säätelyä. Me Kuntaliitossa toivomme tämän epäkohdan korjaamista välittömästi. Palkkatuella työsuhteessa työskentelevä työnhakija on oikeutettu samaan työssäoloehdon kertymään kuin muutkin palkkaa saavat.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan jää edelleen epäselväksi ja perustelematta, miten esityksen tavoite vähentää palkkatukeen liittyvää byrokratiaa ja miten palkkatukijärjestelmää yksinkertaistetaan siten, että järjestelmä olisi ennakoitavampi ja palkkatuen myöntö- ja maksatusprosessi nopeampi ja houkuttelisi työnantajia, erityisesti yrityksiä, palkkaamaan työttömiä työnhakijoita palkkatuella nykyistä enemmän.

Kuntaliitto toteaa, ettei palkkatuki ole yritystuki, vaikka se maksetaankin työnantajalle. **Palkkatuki on tarkoitettu työttömän työnhakijan työllistymisen edistämiseksi ja tuen myöntäminen on aiemmin perustunut työttömän työnhakijan palvelutarpeeseen,** eikä sitä ole myönnetty sen perusteella mihin yritykseen tai kolmannen sektorin työpaikkaan hänet palkataan. Palkkatuella kompensoidaan työntekijän alentunutta tuottavuutta ja tuetaan kiinnittymistä työelämään.

Palkkatuki ammatillisen osaamisen parantamiseen, 2 §

Me Kuntaliitossa katsomme, että 25–49-vuotiaiden kohderyhmää ei saisi kategorisesti rajata pois heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevista. Heidän osaltaan tulisi palkkatuki ammatillisen osaamisen parantamiseen myöntää harkinnan perusteella eikä vasta kuuden kuukauden kuluttua.
Me Kuntaliitossa toteamme myös, että esityksen monet eri ikäryhmät ja eri säännöt eri ikäryhmille palkkatuen myöntämiseen eivät vastaa käsitystämme tukijärjestelmän yksinkertaistamisesta. Työnhakijan, työnantajan sekä TE-toimiston saattaa myös olla haasteellista päästä yhteisymmärrykseen siitä, millä korvaustasolla ja millä palkkatuen kestolla sopimukset milloinkin tehdään.

Työnantajaan liittyvät palkkatuen edellytykset, 3 §

Jos työnhakija työllistetään aluksi palkkatuella ja sinä aikana todetaan alan olevan oikea, niin työnantajalla ei ole mahdollisuutta hakea palkkatukijakson

jälkeen oppisopimukseen palkkatukea. Vastineen mukaan, jos henkilö on työskennellyt esimerkiksi 10 kuukautta työnantajan palveluksessa ja työnantaja hakisi tukea saman työsuhteen jatkamiseen samoissa tehtävissä, olisi monissa tilanteissa kyseenalaista, voitaisiinko työllistettävällä henkilöllä arvioida olevan osaamisen puutteita kyseisessä tehtävässä. Palkkatuetun työn tavoitteena on työllistyä tukijakson jälkeen avoimille työmarkkinoille eli työhön ilman palkkatukea. Kuitenkin 2 §:ssä mahdollistetaan palkkatuen käyttö nimenomaan osaamisen parantamiseksi ja oppisopimukseen myönnetty palkkatuki on yksi keino kasvattaa ammatillista osaamista. Me Kuntaliitossa pidämme esityksen perusteluja tältä osin puutteellisina ja heikkoina.

Palkkatuella katettavat palkkakustannukset, 5 §

Esityksen mukaan jatkossa ei enää huomioitaisi tukikelpoisina kustannuksina sivukuluja eikä lomarahaa. Tämä johtaa siihen, että vaikka tukiprosentteja on osin nostettu, niin työnantajalle maksettava tuki pysyy pääsääntöisesti samana. Kunnille kohdentuva velvoitetyöllistämisen tukiprosenttia ei esityksessä muutettu. Tukiprosentin ollessa ennallaan ja jättämällä sivukulut ja lomarahat jatkossa tukikelpoisten kustannusten ulkopuolelle, kuntien rahoitusvastuu velvoitetyöllistetyistä kasvaa ja samaan aikaan velvoitetyöllistettävien määrä kasvaa aiempien lakimuutosten johdosta. **Me Kuntaliitossa kiinnitämme huomiota, että velvoitetyöllistämisen perusteet ovat vuodesta 2006 muuttuneet ja velvoitetyöllistäminen tulisi lakkauttaa.**

Vastineen mukaan eräissä poikkeustapauksissa työnantaja voisi hakea lomarahan maksatusta KEHA-keskukselta ja ettei KEHA-keskuksella ole velvoitetta asiaa oma-aloitteisesti selvittää. Me Kuntaliitossa katsomme, ettei ehdotettu toimintatapa ole asiakaslähtöinen.

Palkkatuen määrä ja kesto, 6 §

Vastineessa todetaan, että valmistelun aikana päädyttiin kustannussyistä ehdottamaan lyhyempiä 5 ja 10 kuukauden tukijaksoja. Me Kuntaliitossa toteamme, että kustannusten vähentäminen ei ollut esityksen tavoitteena, vaan esityksen mukaan palkkatuen käytön lisäämisellä yrityksissä pyritään lisäämään palkkatuen vaikuttavuutta ja nostamaan tätä kautta työllisyysastetta. Yleensä pidemmät tukijaksot parantavat työnhakijan mahdollisuuksia kiinnittyä työmarkkinoille ja löytää uusi työpaikka avoimilta työmarkkinoilta palkkatukijakson jälkeen.

Palkkatuki alentuneesti työkykyisen palkkaamiseen, 7 §

Vastineessa todetaan, että huomiot alentuneesti työkykyisen palkkaamiseen tarkoitetussa palkkatuessa ovat samat kuin esityksen perusteluissa. Ne ovat samat, koska lääkärintodistuksen pyytäminen palkkatuen jatkopäätöksen

osalta on yhä edelleen epäselvää ja lisää hallinnollista taakkaa. Lääkärintodistus tulee laatia palkkatukijakson aikana, ellei se ole ilmeisen tarpeetonta. Joka tapauksessa työnantajan tulee tiedustella jokaisen alentuneesti työkykyisen jatkopäätöksen osalta, onko lääkärintodistus ilmeisen tarpeeton ja varautua lääkärintodistuksen hankkimiseen palkkatukijakson aikana.

100 prosentin palkkatuki, 8 §

Palkkatuki tukimuotona on tarkoitettu työnhakijan työllistymisen edistämiseksi ja sitä tulisi tästä lähtökohdasta kehittää. Palkkatuki on laki julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukainen työllisyyttä edistävä palvelu, jota maksetaan 51 momentilta. Vuodesta 2017 lähtien palkkatuen rahoitukseen on käytetty työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan työllisyysmäärärahojen lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan työttömyysetuusmäärärahoja. Rahoitusmallin taustalla on ollut ajatus siitä, että passiivisen työttömyysetuuden sijasta raha voitaisiin käyttää työttömän työllistämiseen. Maksatusteknisesti palkkatuki olisi mahdollista myöntää suoraan työnhakijalle kuten esimerkiksi työkokeilusta maksettava kulukorvaus. Me Kuntaliitossa ehdotamme harkittavaksi tulisiko palkkatuki jatkossa myöntää suoraan työnhakijalle.

Pelkästään siksi, että työnhakijalle myönnetty palkkatuki on maksatusteknisesti ohjattu työnantajalle, tukea ei tulisi käsityksemme mukaan pitää perinteisenä yritystukena, koska palkkatuki voitaisiin myös maksaa suoraan työnhakijalle. Tämän vuoksi katsomme, että palkkatuen osalta kysymys ei olisi valtiontukisääntelyn piirissä olevasta yritystuesta.

Palkkatuki oppisopimuskoulutukseen, 10 §

Samat perustelut kuin 3 §:ssä

Tuella palkatun siirtäminen, 11 §

Esityksen mukaan jatkossa työ- ja elinkeinotoimiston tulee hyväksyä palkkatuella palkatun siirtäminen toiselle työnantajalle. Tällä hetkellä siirtämiseen riittää ilmoitus. Me Kuntaliitossa katsomme, että työ- ja elinkeinotoimiston hyväksyntä siirtämiselle luo turhaa byrokratiaa ja lisää sääntelyä suhteessa toiminnan merkittävyyteen.

Vastineessa todetaan, että ehdotetuilla säännöksillä edelleen siirtämisestä on tarkoitus ehkäistä kilpailun vääristymistä sekä estää mahdollisuus kiertää muuta sääntelyä. Me Kuntaliitossa haluamme kiinnittää huomiota siihen, että esityksen mukaan palkkatukea myönnetään jatkossa heikossa työmarkkinatilanteessa oleville, joten vastineessa esitetty huoli kilpailun vääristymisestä on mielestämme ylimitoitettua.

Työsuunnittelijoita koskevan säännöksen poistuminen

Vastineessa todetaan työnsuunnittelijoiden osalta seuraavaa: ”Sääntelyn tarkoitus on edistää työttömien mahdollisuutta työllistyä, eikä tukea työnantajan toimintaa. Työnsuunnittelua työtehtävänä ei voida pitää siinä määrin muista ammateista poikkeavana, että palkkatuen tarkoituksen toteuttaminen edellyttäisi muihin ammatteihin verrattuna pidempiä työllistämisjaksoja. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2023 on esitetty TE-toimistojen valtionhallintoon työllistämisen henkilötyövuosikiintiön palkkaamiskustannuksia vastaavan määrärahan siirtämistä työllisyysmäärärahoista toimintamenoihin. Siirrolla mahdollistettaisiin TE-toimistoihin ja kuntakokeiluihin vastaavat resurssit kuin nykyisin valtionhallintoon työllistämisen kautta.”

Me Kuntaliitossa toteamme, että palkkatuki on tarkoitettu työttömän työllistymisen edistämiseksi ja ettei palkkatukeen kohdennettua määrärahaa tulisi leikata ja siirtää työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenoihin.

Työllistämistuki 55 vuotta täyttäneiden työllistämiseen, 7a luku

Tuki on uusi, subjektiivinen tuki ehdot täyttävälle yli 55-vuotiaalle. Lausunnoissaan me Kuntaliitossa olemme vastustaneet uutta tukimuotoa muun muassa siksi, että ilman harkintaa myönnettävä tuki ei välttämättä kohdistu työnhakijan palvelutarpeen mukaisesti ja tuki, joka myönnetään automaattisesti jokaiselle työttömyyden kestoon liittyvän kriteerin perusteella, sitoo palveluihin varattuja määrärahoja. Lisäksi uusi tukimuoto ei varsinaisesti tue esityksen tavoitteita; yksinkertaista järjestelmää ja vähennä säätelyä.

Me Kuntaliitossa olemme erittäin huolissamme siitä, että hyvä työllisyyttä edistävä työkalu on menettämässä merkityksenä.

SUOMEN KUNTALIITTO

Jarkko Huovinen
Johtaja

Erja Lindberg
Kehittämispäällikkö